

Gymnázium Dr. J. Pekaře Mladá Boleslav

Maturitní práce

CANISTERAPIE A DOBROVOLNICTVÍ

Předmět: **Společenské vědy**

Datum a rok odevzdání: **08. 03. 2023**

Jméno a příjmení: **Jana VOLFOVÁ**

Ročník: **4. B**

Počet znaků: **64 901**

Počet příloh: **4**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou maturitní práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze maturitní práce jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Mladé Boleslavi dne 8. 3. 2023

.....

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala Mgr. Petru Hoškovi za odborné vedení a pomoc při zpracování mé maturitní práce. Mé poděkování též patří koordinátorce dobrovolníků v nemocnici Zuzaně Kaftanové a Oblastní nemocnici Mladá Boleslav za poskytnutí materiálů a konzultací. Taktéž bych chtěla poděkovat canisterapeutům, kteří mi umožnili účast na canisterapiích.

Jana Volfová

Anotace

Tato maturitní práce se v teoretické části zabývá zooterapií, a to konkrétně canisterapií. Součástí je také dobrovolnictví, které tvoří samostatnou kapitolu a je zaměřeno na Dobrovolnické centrum v Oblastní nemocnici Mladá Boleslav. V praktické části, prostřednictvím kvalitativního výzkumu, na základě strukturovaných rozhovorů, zjištěn přínos canisterapie v Oblastní nemocnici Mladá Boleslav. Cílem práce je zjistit, zda má canisterapie pozitivní vliv na klienty nemocnice.

Klíčová slova

Oblastní nemocnice Mladá Boleslav; zooterapie; canisterapie; dobrovolnictví; pes; dobrovolník

Obsah

ÚVOD	8
1 ZOOTERAPIE	9
1.1 Historický vývoj.....	9
1.2 Metody zooterapie	10
1.2.1 Animal assisted activities (AAA)	11
1.2.2 Animal assisted education (AAE).....	12
1.2.3 Animal assisted therapy (AAT)	12
1.2.4 Animal assisted crisis response (AACR).....	13
1.3 Formy zooterapie.....	13
1.4 Typy zooterapie podle zvířecího druhu	14
1.5 Obecné cíle zooterapie.....	15
2 CANISTERAPIE	16
2.1 Vývoj canisterapie v České republice	16
2.2 Canisterapeutické týmy	17
2.2.1 Canisterapeutický pes	17
2.2.2 Canisterapeut.....	17
2.2.3 Uživatel canisterapie	18
2.2.4 Zástupce klienta	18
2.3 Canisterapeutická pravidla.....	18
2.4 Výběr a výchova psa	19
2.5 Výchova terapeutického psa	20
2.6 Osobnostní předpoklady psa.....	21
2.7 Smysl canisterapeutických zkoušek.....	21
2.8 Průběh canisterapeutických zkoušek	22

2.9	Techniky canisterapie	24
2.9.1	Polohování	24
2.9.2	Hry	25
2.10	Canisterapie jako dobrovolnický program	26
3	DOBROVOLNICTVÍ V KLAUDIÁNOVĚ NEMOCNICI	28
3.1	Dobrovolník	28
3.2	Dobrovolnická činnost	29
3.2.1	Vysílající organizace	29
3.2.2	Přijímající organizace	29
3.3	Účel dobrovolnické činnosti	29
3.4	Náplň dobrovolnické činnosti.....	30
3.5	Povinnosti dobrovolníka	31
3.6	Historie dobrovolnictví v Mladé Boleslavi	32
4	PRAKTICKÁ ČÁST	34
4.1	Cíl maturitní práce	34
4.2	Stanovení hypotéz	34
4.3	Výzkumná metoda	34
4.4	Výběr respondentů	35
4.5	Průběh výzkumu	35
4.6	Popis a vyhodnocení otázek	35
5	KVALITATIVNÍ VÝZKUM – ROZHOVOR S PERSONÁLEM.....	36
5.1	Respondentka č. 1 paní Hana Kopalová	36
5.2	Respondentka č. 2 paní Věra Šimáňová.....	37
5.3	Respondentka č. 3 paní Renata Ulmanová	37

5.4	Respondentka č. 4 paní Jana Truksová	38
6	KVALITATIVNÍ VÝZKUM – ROZHOVOR S CANISTERAPEUTY	38
6.1	Respondentka č.1 paní Lenka Jančáková	39
6.2	Respondentka č. 2 paní Markéta Poušková.....	40
	ZÁVĚR.....	41
	BIBLIOGRAFIE	43
	SEZNAM OBRÁZKŮ	45
	SEZNAM PŘÍLOH	46
	PŘÍLOHY	47

ÚVOD

Psi sdílí s lidmi život již celá staletí a stojí jim věrně po jejich boku. Svými schopnostmi, od lovení zvěře až po hlídání domovů, obohacují lidské životy. S postupem času začali být psi využíváni i v policejní oblasti k hledání návykových látek, pohřešovaných osob nebo pachatelů. Díky své empatické povaze a schopnosti žít přítomností se působení psů rozšířilo i do lékařské sféry, kdy u pacientů navozují pocit štěstí, klidu, radosti a přivolávají pozitivní vlnu emocí. Tento pocit štěstí a radosti můžeme znát i zprostředkovaně díky filmům, knihám či pohádkám jako Maxipes Fík, Strýček Fido nebo kniha *Já, Baryk* od Františka Nepila (1).

Téma maturitní práce, canisterapie a dobrovolnictví, je inspirováno příběhem mé tety, které zemřela dcera při autonehodě. Pořízení feny zlatého retrívra jménem Sindy, jí nemálo pomohlo po psychické stránce a pomohlo ji překonat těžké situace. Díky ní také mohla předávat radost a podporu pacientům v nemocnici, kteří její přítomnost se psem uvítali. Jelikož jsem její cestu dobrovolníka s její fenou Sindy pozorovala od mého dětství a viděla jsem smysl v pomoci druhým a dělaní radosti prostřednictvím dobrovolnictví. Touto formou bych chtěla představit canisterapii a dobrovolnictví i čtenářům této maturitní práce.

Maturitní práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část se zabývá představením zooterapie a popisem jedné z forem zooterapie, canisterapie. Popíšu vývoj canisterapie, představím canisterapeutický tým, sdělím canisterapeutická pravidla, výběr a výchovu psa, smysl a průběh canisterapeutických zkoušek a popíšu techniky canisterapie. Ke canisterapii se také pojí dobrovolnictví, kterému je v teoretické části věnovaná v samostatná kapitola, která se zaměřuje na Dobrovolnické centrum Oblastní nemocnice Mladá Boleslav. Praktická část má za cíl zjistit, zda má canisterapie pozitivní vliv na klienty nemocnice z pohledu canisterapeutů a personálu z Oblastní nemocnice Mladá Boleslav. Prostředkem získání cílů je kvalitativní výzkum, který je uskutečněný pomocí strukturovaného rozhovoru s canisterapeuty a personálem Oblastní nemocnice Mladá Boleslav.

1 ZOOTERAPIE

Přestože intervence za asistence zvířat je přesnějším pojmenováním, v České republice je zažitější termín zooterapie. Proto v této práci bude figurovat právě označení zooterapie, jehož význam je následující: „Zooterapie je obor speciálního vedení zvířete a soubor úkonů a dovedností terapeuta s cílem využít pozitivního vlivu zvířat na bio-psycho-sociálně-spirituální složky člověka“ (2). Jinými slovy se jedná o druh podpůrné terapeutické metody, při níž je využíváno speciálně vycvičené zvíře (3).

Pojem zooterapie zahrnuje veškeré rehabilitační, vzdělávací, terapeutické a aktivizační metody, které mají pozitivní vliv na psychické a fyzické zdraví pacientů. Zooterapie může být též známá pod synonymy zoorehabilitace nebo animoterapie (4).

1.1 Historický vývoj

Zvířata jsou již po staletí součástí lidských životů a některá byla i velmi rychle domestikovaná, mezi prvními byl pes a koza. První písemné záznamy o léčení za pomoci zvířat pocházejí z osmého století. V období starověkého Řecka se za pomoci přikládání malých psů na postižená místa, například svaly nebo páteř, léčil revmatismus. V Belgii se v devátém století využívala zvířata k doplňkové terapii. V roce 1792 byla v Anglii ve městě Yorkshire založena klinika, která sloužila pro duševně nemocné. Program pro pacienty zahrnoval i péči o psy, králíky a drůbež. V německém Bielefeldu byl v roce 1867 zřízen domov pro léčbu epilepsie, kde využívali léčbu za pomoci koně (5).

V první polovině 20. století se v USA začali používat psi pro válečné veterány. Zvířata se pak také používala v období druhé světové války, kdy se využívala k rehabilitaci válečných zranění. Od druhé světové války bylo vynaloženo úsilí o to, aby se zvířata začlenila do klinické psychologie. V 60. letech se v Norsku v rehabilitačním centru pro zdravotně postižené začali využívat koně a psi jako součást terapie (5).

U válečných veteránů byli nejčastěji používáni psi. Prvním oficiálním terapeutickým psem se stala jorkšírská teriérka Smoky, která byla nalezena v noře v džungli americkými vojáky v období druhé světové války během válečných operací proti japonským silám. Od nálezců byla odkoupena desátníkem Williamem Wynnem za dva australské dolary a fena s ním zůstala až do konce války. Stala se součástí a maskotem celého oddílu. Terapeutickým psem se Smoky stala ve chvíli, kdy desátník William Wynne onemocněl v džungli horečkou.

Byl přijat do polní nemocnice, kde ho navštívili jeho kamarádi i se Smoky, aby ho povzbudili a mohl se pomazlit se svým psem. Následně se Smoky stala podporou i pro ostatní raněné vojáky v polní nemocnici. Ve své terapeutické činnosti Smoky pokračovala dalších dvanáct let a byla nápomocna v polních nemocnicích, a po skončení války sloužila pro válečné veterány ve Spojených státech amerických, kde ji dnes připomíná šest pomníků (1).

Mezi největší průkopníky zooterapie patří dětský psycholog Boris Levinson z USA, který v roce 1969 náhodou zjistil, že zvíře dokáže napomáhat emocionálně narušeným dětem. Od tohoto roku se datuje rozvoj, hodnocení, metody a výzkumy zooterapie. Po Levinsovi ve výzkumu pokračovali manželé Corsonovi, kteří působili v psychiatrické nemocnici v Ohio, kde zahrnovali psy do terapie s cílem zvyšování sebedůvěry klientů. Psi u pacientů zlepšovali nonverbální komunikaci a orientaci na realitu. Dalšími propagátory jsou například Erica Friedmannová, Aaron Katcher a Dennis Turner, kteří rozšířili praktickou aplikaci disciplín, především formu takzvaného návštěvního programu, který rozšířili do domovů důchodců, nemocnic a léčeben, dětských domovů, věznic, škol a psychiatrických zařízení.

V 80. letech se Německo připojuje k zavedení výzkumných aktivit, kde nejvíce uplatňuje terapeutické ježdění na koni, ale i terapie za pomoci psů. K rozvoji se postupně připojují i další evropské země jako Anglie, Švýcarsko, Dánsko, Holandsko, Polsko a Francie. V roce 1977 vznikla v USA významná organizace Delta Society, která usměrňovala aktivity v oblasti terapie za pomoci zvířat, zvláště terapie se psy.

Další organizací, která vznikla v roce 1990, je International Association of Human – Animal Interaction Organisations (IAHAIO). Tato instituce vznikla za účelem sdružování organizací z oblasti výzkumu, ale i praktické aplikace terapeutických programů se zvířaty. Dále IAHAIO koordinuje aktivity členských organizací, usnadňuje výměnu nejnovějších poznatků a zkušeností mezi nimi, vypracovává standardy a zlepšuje informovanost. Jednou za tři roky IAHAIO pořádá mezinárodní konference, která se v roce 1998 konala i v České republice v Praze (5).

1.2 Metody zooterapie

S postupným rozvojem a profesionalizací zooterapie ji nyní lze rozdělit na několik metod. Mezi nejznámější a nejpoužívanější metody jsou animal assisted activities, animal assisted education, animal assisted education a animal assisted crisis response. Všechny

zmíněné metody jsou rozebrány v této sekci práce. Avšak všechny mají společné následující aspekty: znalost diagnózy klienta je pro každou z metod klíčová pro efektivitu terapie a podmíněnost přítomností proškoleného zooterapeutického týmu. Tedy týmu tvořeného majitelem zvířete, se kterým skládalo zvíře zkoušky, terapeutickým zvířetem a pracovníkem zařízení zprostředkovávajícího zooterapii (3).

1.2.1 Animal assisted activities (AAA)

Návštěvní typ metody AAA je označení pro aktivity za pomoci zvířete především ke společenským, rekreačním či motivačním účelům. Jedná se o přirozený kontakt člověka a zvířete se zaměřením na zlepšení kvality života klienta nebo podporu přirozeného vývoje sociálních dovedností daného klienta. AAA lze provozovat v různých prostředích, například ve školách, nemocnicích či jiných zařízeních. Nejčastěji AAA využívají dobrovolní zoterapeuti za dohledu osob pečujících o klienty (1).

Forma AAA patří mezi nejčastěji využívané, jelikož není podmínkou k jejímu provozování znát klientovu přesnou diagnózu ani anamnézu, tudíž ji lze praktikovat i v běžném životě. Personál nemocnice nebo jiných zařízení vybírá pro tuto aktivitu vhodné klienty. Tím je každá osoba, která má zájem o kontakt se zvířetem, aktivita tedy bude přínosná pro zlepšení duševní stránky a osobního komfortu této osoby (2).

Dle lékařky a profesionální cvičitelky psů s kvalifikací psychologa zvířat Lenky Galajdové lze AAA rozdělit na pasivní a interaktivní formu. Pasivní formou může být například akvárium s rybičkami v čekárně u doktora, jehož přítomnost zmírňuje stres čekajícím pacientům a zároveň vytváří příjemnější pracovní prostředí pro personál. Interaktivní forma je pak vše, co se zabývá přímým kontaktem zvířete a klienta. Pod tím si můžeme představit zoterapeuta, který dochází se svým zvířetem do pobytového zařízení pro seniory, například jednou za čtrnáct dní po dobu jedné hodiny. Senioři se mohou dle vlastního rozvážení rozhodnout, zda budou chtít absolvovat tuto terapii. Pokud se jedná o pacienty upoutané na lůžko nebo s motorickou neschopností, zooterapeutický tým obchází pokoje. Senioři si mohou zvířata hladit, povídat si o nich nebo zavzpomínat na svá vlastní zvířata, která měli (6).

1.2.2 Animal assisted education (AAE)

Metodu AAE lze přeložit jako vzdělávání za pomoci zvířat, ve kterém zvíře funguje jako motivační prvek. AAE je velmi podobná předešlé metodě, ale již aktivněji pracuje s klientovou diagnózou a anamnézou. Děti trpící různými poruchami v učení nebo komunikaci se řadí mezi nejčastější klienty této metody. Mezi poruchy patří například dyslexie, dysgrafie nebo dyskalkulie. AAE může být také používána ve školách, kde napomáhá ke snížení agresivity žáků: pozitivně působí na jejich zklidnění a tím jim umožňuje větší soustředění. Hlavním cílem této metody je rozšíření nebo zlepšení výchovy, motivace, vzdělávání nebo zlepšení fyzického stavu pacienta. AAE by měla vést ke zvýšení motivace k učení nebo pomoci udělat učící proces interaktivním, kdy pacient například může knihu předčítat zvířeti nebo přepočítávat počet pamlsků zvířete (4).

1.2.3 Animal assisted therapy (AAT)

AAT je druh zooterapie, kde je cílený kontakt člověka a zvířete vedoucí ke zlepšení psychického nebo fyzického zdraví. Cíle terapeutické činnosti jsou nastavovány individuálně, aby vyhovovaly danému pacientovi, proto je zde nutné vědět diagnózu. Dílčí úkoly, které budou podporovat klientovu fyzickou, psychickou, emocionální a sociální stránku života, zadává terapeut nebo zdravotnický personál. Jedná se tedy o metodu řízenou profesionály. O terapii lze hovořit pouze v případě, že ji vykonala specializovaná osoba k tomuto určená. V této formě terapie se využívá takzvané polohování, kdy je zvíře nedílnou součástí terapeutického procesu. Pokroky terapie jsou pravidelně zaznamenávány, díky tomu mohou být výsledky objektivně vyhodnoceny (4).

V knize *Zvíře v sociálních službách* Andrea Tvrda uvádí příklad této metody na králíkovi a psovi. Každých sedm dní tato zvířata se svým majitelem navštěvují na jednu hodinu centrum pro děti trpící autismem, kde byl předem stanoven a ujednáno plán práce s dětmi. Zvířata jsou zapojena do činností dětí, jako jsou například učení nebo hraní. Zároveň dochází k interakci, kdy si mohou děti zvířata hladit, povídat si o nich a pozorovat je. „Dojde zcela vědomě k mnoha prospěšným procesům na úrovni psychosociální a fyziorehabilitační. Procesy jsou většinou nevědomé z pozice klienta, ale z pozice zooterapeuta je na ně přímo cíleno – zvíře je vedeno záměrně k takové činnosti a úkonům, aby mělo silný potenciál vyvolat konkrétní reakce u konkrétního dítěte“ (2).

1.2.4 Animal assisted crisis response (AACR)

Zkratku AACR lze přeložit jako krizová intervence za pomoci zvířat. Jedná se o metodu, která má své kořeny v USA a je určena pro osoby, které se ocitly v krizové situaci či krizovém prostředí. V tomto případě nezáleží na tom, zda se jedná o rodinné záležitosti, přírodní katastrofy či teroristické útoky nebo záchranářské akce. V České republice se využívá metoda například při záplavách, požárech, úniku plynu, u svědků znepokojivých činů nebo u komunit, kde zemřela blízká osoba. U této metody psi patří mezi nejčastěji využívané, jsou také nedílnou součástí Integrovaného záchranného systému České republiky.

Účelem AACR metody je odbourávání stresu a zlepšení jak fyzického, tak psychického stavu. Například ke zmírnění následků traumatické události, odbourávání stresu a navození klidu. Metoda krizové intervence za pomoci zvířat byla použita například v USA po teroristickém útoku v roce 2001, kdy se používala jako prevence proti syndromu vyhoření u osob, které spolupracovaly na odklizení škod či hledání ostatků zemřelých.

Hlavními využívanými technikami jsou rozhovory, vyslechnutí a podpora. Pes je většinou umístěn na klín osoby, která prošla traumatizující událostí, a ta si může psa hladit a mazlit se s ním. Tvoří zde velmi silný prvek, který buduje důvěru a lepší ukotvení emocí. Osoba, která se krizové intervenci věnuje, musí znát základy krizové intervence, proto je podmínkou absolvování akreditovaného kurzu z této oblasti (4).

1.3 Formy zooterapie

Zooterapii lze dále dělit na formy dle počtu účastníků terapie: individuální nebo skupinové. Skupinové dělíme na malé skupiny do pěti osob a na velké skupiny nad pět osob. Také se může zooterapie dělit dle frekvence – na terénní a ambulantní. Během terénní formy tým pravidelně dochází za klientem do sociálního prostředí, jako jsou školy, domovy důchodců či přímo k rodinám.

V ambulantní formě naopak klienti dochází do prostředí týmu provozujícího zooterapii. Forma pobytová pro změnu pracuje s krátkodobým pobytem. V knize *Zvíře v sociálních službách* autorka Tvrdá uvádí příklad na letních táborech nebo léčebnách, kdy se tam může zvíře vyskytovat například pouze čtrnáct dní (2).

V Oblastní nemocnici Mladá Boleslav jsou dnes aktivně využívány formy občasných, jednorázových nebo pravidelných návštěv dobrovolnického týmu.

1.4 Typy zooterapie podle zvířecího druhu

Obrázek 1 Terapie s kočkou

Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Zooterapii dělíme i podle druhu zvířete, které se podílí na zooterapii. Dle latinského jména zvířete je odvozen samotný název pro konkrétní druh zooterapie. Nejrozšířenější terapií je canisterapie, při které je léčebným prostředkem pes. Zároveň

je canisterapie hlavním tématem této maturitní práce, proto je jí věnovaná samostatná kapitola. Zajímavou terapií je felinoterapie – kontakt s kočkou (4).

Hiporehabilitace je označení pro aktivity zahrnující koně, jako jsou procházky či hlazení, ale také se tato terapie využívá u pacientů, kteří jsou pohybově znevýhodnění. Klienti s problematickou rovnováhou a koordinací využívají k rehabilitaci koně, protože má podobný styl chůze jako člověk. Posazením klienta na koně, dojde ke splynutí pánve klienta a hřbetu koně. Toto způsobí přenos pohybu a dojde k aktivaci veškerých mechanismů, které

Obrázek 2 Terapie s želvou

Obrázek 3 Terapie s morčetem

Terapie s morčetem se nazývá caviaterapie. V rámci zooterapie je možné využít i další malá zvířata. Zdroj: <https://www.fnmotol.cz/prakticke-informace/dobrovolnicke-centrum/fotogalerie/>

klient potřebuje k chůzi. Nevýhodou je náročnost jak finanční, tak i odborná. A svou specifíčností je zcela nevyužitelná například u seniorů trpících demencí (7).

Léčení za pomoci ptactva, zejména papoušků, se nazývá ornitoterapie, která je na bázi pozorování a poslouchání zpěvu ptáka. Cílem poslechu zpěvu je uklidnění a předávání pozitivních emocí (7). Terapie je dále možná za pomoci malých domácích zvířat, jako jsou morčata, králíci či akvariijní rybičky. Terapie s morčetem nebo jiným hlodavcem nese název caviaterapie. Léčebné využití delfína je označováno jako delfinoterapie. Pojem farmingterapie je označení pro léčení za pomoci hospodářských zvířat jako jsou kozy nebo prasata (4).

Obrázek 4 terapie se slepicí

Obrázek 5 Terapie s ovci

S ovci nebo se slepicí se v prostorách domovů pro seniory potkáme méně často. Využití těchto zvířat dnes ale není ničím zvláštním. Zdroj: <http://cotvorim.blogspot.com/2016/01/terapie-ovci-kozou-nebo-slepici.html>

1.5 Obecné cíle zooterapie

Zvířata mají pozitivní vliv na zdravé i nemocné lidi a jejich přítomnost vyvolává v lidech mnoho pozitivních procesů, které vyvolávají biochemické změny. Mezi biochemické změny například patří zvýšení koncentrace fenyletylaminu, který snižuje únavu a podporuje zvýšení pozornosti. Dochází ke zvýšení endorfinů, které pomáhají stabilizovat imunitní systém a navozují pocit štěstí a klidu. Dopaminu, který přenáší nervové vzruchy a napomáhá ve zpracovávání informací, také způsobuje pocit klidu, štěstí a zmírňuje bolesti (8).

Zvířata se využívají k podpoře psychosociálního zdraví pacientů. Mezi obecné cíle zooterapie patří rozvoj jemné a hrubé motoriky a podpora verbální i neverbální komunikace. Dále také rozvíjí orientaci v čase, prostoru, sociální citění, poznání a citovou složku. Také motivuje, rozvíjí fantazii a kreativitu, má velký vliv na psychiku a přispívá k duševní rovnováze. Pomáhá s udržením očního kontaktu, s pamětí, uvolněním napětí, zklidněním,

sociálním chováním a stimulací smyslů jako jsou zrak, sluch, hmat a čich. Hlazení nebo pouhá přítomnost zvířete snižuje a stabilizuje krevní oběh, tlak, pulz, srdeční a tepovou frekvenci. Mazlením také dochází k uvolňování svalstva. Díky těmto cílům je zooterapie vhodná pro kteroukoliv cílovou skupinu, i když má své limity. Lékařka Lenka Galajdová ve své knize *Pes lékařem lidské duše* zmiňuje, že terapeutické zvíře se nepoužívá k léčení pacienta ze strachu či fobie (1).

2 CANISTERAPIE

Canisterapie je označením pro terapii, která je založena na kontaktu psa a člověka s cílem zlepšení psychického i fyzického zdraví bez ohledu na věk klienta. Název canisterapie vznikl spojením dvou slov: latinského „canis“ neboli pes a řeckého „terapie“, které znamená léčba. Slovo canisterapie lze tedy doslova přeložit jako „lěčba za pomoci psa“ (4).

2.1 Vývoj canisterapie v České republice

První zmínky v České republice o canisterapii pochází z 90. let 20. století, kde byla poprvé aplikovaná v organizaci Filia v Brně. V 90. letech, a to konkrétně roku 1993, PhDr. Jiřina Lacinová zavedla termín pro intervenci za pomoci psa. Následujícím významným milníkem byl roku 1995 vznik Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům (AOVZ). Ta měla za cíl šířit a prohlubovat znalosti o pozitivních vlivech na člověka a podporovat výzkumné projekty. Díky organizaci mohla být součástí světové organizace IAHAO, která pořádala v roce 1998 v Praze svou konferenci. I přes snahu organizace AOVZ zanikla a dodnes zatím její cíle a záměry nikdo nenahradil.

V roce 1997 založily Zdenka a Lenka Galajdovy Canisterapeutickou společnost, v níž publikovaly zásadní monografie programu, tedy svazek požadovaných kritérií. Přínosem pro canisterapii byla kniha z roku 1999 od MUDr. Lenky Galajdové. Nadále společnost stanovila návštěvní program a systém terapeutických atestů, ale i přesto v roce 2001 ukončila činnost. O dva roky později založila již známá Jiřina Lacinová Canisterapeutickou asociaci, jejímž cílem bylo sjednocení pravidel a podmínek pro praktikování terapie. Ani tato asociace nevydržela a zanikla.

V současné době se lze setkat s několika organizacemi, které se soustředí na oblast intervence za asistence psa. Zabývají se jak oblastí canisterapie dobrovolnické, tak i oblastí terapeutickou. V České republice se canisterapie v posledních pár letech hojně využívá a stal se z ní fenomén (4).

2.2 Canisterapeutické týmy

Canisterapeutický tým je označení pro dvojici tvořenou psem a jeho psovodem, který před samotnou canisterapií projde posouzením vhodnosti, školením a testováním. Na závěr celé této přípravy úspěšně Canisterapeutický tým složil zkoušky, díky kterým získal certifikát pro vykonávání canisterapie.

Pes musí být schopný se se svým pánem orientovat v jakékoliv situaci. Majitel psa, také označovaného jako canisterapeut, zodpovídá za svého psa. Mezi touto dvojicí musí být navázáno pouto a spolupráce obou jedinců. Tento základní tým se v praxi dá i flexibilně rozšiřovat podle potřeb daného klienta využívajícího canisterapii. Dalšími členy týmu mohou například být logoped, pedagog či jiní profesionálové přispívající k terapii (2).

2.2.1 Canisterapeutický pes

Jedná se o speciálně vycvičeného psa, který splnil všechny vstupní předpoklady pro tuto činnost. Mezi tyto předpoklady řadíme připravenost k socializaci, ovladatelnost, a hlavně zvyk na prostředí v zařízení. Dále nesmí reagovat agresivně na neznámé nebo nepříjemné pachy, zvuky a pohyby. Pes nemůže mít zdravotní potíže a svou terapii vykonává pouze se svým majitelem, se kterým vykonával canisterapeutické zkoušky (2).

2.2.2 Canisterapeut

„Terapeut je ten, kdo léčí, respektive osoba, která je vycvičena v metodách léčení a rehabilitace, a to bez užití léků nebo chirurgických zákroků“ (9).

Canisterapeut, taktéž označován jako canisasistent, je pojmenování pro člověka, který úspěšně složil canisterapeutické zkoušky a má osobností předpoklady, jako jsou trpělivost, zodpovědnost a empatie. Součástí by měla být vysoká sociální inteligence a splněný minimální věk osmnácti let. Nutností je, aby dodržoval veškeré požadavky, metodiky a cíle zařízení nebo domovů, které navštěvuje. Důležitá je jeho péče o psa, jelikož tím jeho majitel ovlivňuje chování, výcvik a průběh canisterapeutického procesu (2).

2.2.3 Uživatel canisterapie

Obrázek 6 Uživatel canisterapie

Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Nejčastěji je uživatelem canisterapie označován klient, kterým se může stát každá osoba s jakýmkoliv typem onemocnění. Mohou to být zdravotní či psychické problémy, ale může se taky jednat o zcela zdravého člověka. Například metoda AAE, která se zabývá vzděláváním za pomoci zvířat, se může využívat

u zdravých dětí v mateřské škole, ve škole nebo na táborech. Obvykle je před zahájením samotné canisterapie potřeba jednat se zástupcem klienta (2).

2.2.4 Zástupce klienta

Jedná se o osobu zastupující klienta, která rozhoduje o průběhu a dění terapie, je tudíž významným komunikačním a kooperačním prvkem. Zahrnuje se do procesů šetření¹, aby byly terapie kvalitní a efektivní. Musí se jednat o osobu, která zná klientovy potřeby, schopnosti, vnímání, projevy a vůle. Zástupci klienta jsou například pedagogové ve školách, pečovatelky v pobytových zařízeních, pracovníci v sociálních službách a u nezletilých dětí rodiče (2).

2.3 Canisterapeutická pravidla

Práce se zvířaty je mnohdy náročná a pro správné fungování je důležité dodržovat pravidla. Například během návštěv nemocničních zařízení je nutné dodržovat i aktuální hygienicko-epidemiologická nařízení. Základním předpokladem před samotnou canisterapií je pravidelné očkování psa, které je prokazováno očkovacím průkazem. Kromě očkování je majitel psa zodpovědný i za jeho odčervování, které je třeba vykonávat minimálně dvakrát ročně. V samotný den terapie canisterapeut před vstupem do zařízení očistí svého psa a zkontroluje čistotu jeho tlapek a srsti. Jestliže je nepříznivé počasí, bude mít s sebou hadřík nebo ručník na utření a misku pro psa, kdyby měl pes během terapie žízeň. Stejně tak jako

---

¹ zjišťování informací o klientovi

čistota psa je důležitá i upravenost canisasistenta. Samozřejmostí by mělo být upravené a čisté oblečení. Při pohybu po zařízení je třeba být označen: canisterapeut vestou pro dobrovolníky a pes vestičkou pro psa.

Další zodpovědností canisterapeuta zajišťujícího správný průběh terapie je dohoda s koordinátorem oddělení, které budou navštěvovat. Při terapii na oddělení se řídí dle pokynů kontaktní osoby nebo osoby pověřené a dodržuje stanovená pravidla. Canisasistent nikdy nezůstává se psem při práci o samotě, terapii vykonává za přítomnosti odpovědného personálu. Taktéž majitel od psa v žádném případě neodchází, nenechává ho s pacientem o samotě, a to ani s personálem. Jeví-li pes známky únavy nebo neochotně pracuje, majitel canisterapii ihned ukončí a věnuje psovi prostor k odpočinku a regeneraci sil. Canisasistent musí být též v optimální fyzické a psychické kondici (10).

2.4 Výběr a výchova psa

Obrázek 7 Canisterapeutický tým

Práce canisterapeutického týmu na oddělení následné péče Oblastní nemocnice Mladá Boleslav. Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

se zvíře nachází. Pokud člověk hledá vhodného psa pro canisterapii, je možné vybírat podle jeho rodičů. Štěňata výstavních či canisterapeutických psů budou mít větší pravděpodobnost, že budou vhodná pro terapii. Jestliže bude pes vybírán z více sourozenců, tak Galajdová v knize s názvem Canisterapie: pes lékařem lidské duše sděluje, že je zcela nemožné poznat vhodné štěně. Doslova říká, že je to sázka do loterie. V budoucnu pak záleží na míře inteligence, podnětech, péči a výchově, kterou budou v nové domácnosti dostávat, tudíž je důležitá kvalita chovatele. Avšak původ, ani povaha rodičů psa, není zárukou, že bude

Neexistuje žádné konkrétní plemeno či rasa psa, která by byla vyloženě vhodná pro canisterapii. Existují pouze ideální předpoklady, se kterými se zvířata rodí a které se dají dále rozvinout anebo potlačit výchovou. Roli hraje také prostředí, výchova a socializace, ve které

vhodný ke canisterapii. Důležité je vybírat ze psů s průkazem původu, zde bude garance, že rodiče splnili minima pro chovnost a mají dobré zdravotní předpoklady (4).

2.5 Výchova terapeutického psa

Obrázek 8 Štěně

Obrázek 9 Štěně v pozdějším věku

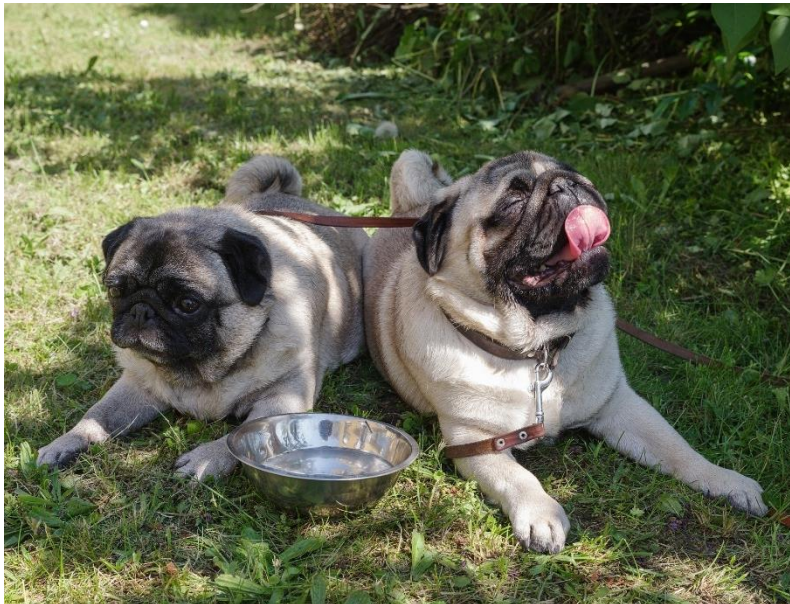

Dobrovolnický pes Oblastní nemocnice Mladá Boleslav Scooby si na prostředí nemocničního zařízení zvyká od mala. Snímky dělí několik měsíců života tohoto psa. Pes nebyl v tuto dobu využíván k zooterapii u pacientů, protože neměl potřebné canisterapeutické zkoušky. Zdroj: facebook/klaudianovanemocnice

V knize Andrei Tvrde Zvíře v sociálních službách se můžeme setkat se dvěma hlavními směry, které jsou vhodné pro výchovu budoucího terapeutického psa. První metoda je považovaná jako nejběžnější laický směr a je pojmenovaná exhibiční-behaviorální aplikace. Jedná se o jakoukoliv formu vedení, kde je důležité dbát na nadstandardní socializaci. Tím rozumíme, že už na štěně se apeluje, aby dobře vycházelo s lidmi a ostatními psy a neštěkalo na ně, aby zvládnul cestování dopravními prostředky, návštěvy a manipulaci u veterináře, aby v budoucnu nejednal se strachem či agresí. Druhý směrem je aplikovaná emočně-etogramová analýza, která se zaměřuje na cílenou výchovu a vedení k upotřebení v canisterapii. Důraz musí být kladen na angažování psa vůči další osobě, nesmí sloužit pouze pro hlazení, ale musí se také aktivně zapojovat (2).

2.6 Osobnostní předpoklady psa

Obrázek 10 Canisterapeutičtí psi

Ke canisterapii jsou dnes používána všechna plemena. Rozhodující je osobnost zvířete. Zdroj: archiv Klaudiánovy nemocnice

Pod osobnostními předpoklady rozumíme důležité vlastnosti psa. Avšak se pouze nejedná o vrozené vlastnosti psa, ale řadí se do nich i kvalita výchovy a míra socializace, za které je zodpovědný majitel psa. Významnou roli hraje také prostředí a druh výcviku, kterým prošel. Pokud bude mít výcvik lovecký, záchranářský či agility, nejsou vhodné.

Majitelova výchova a způsob výcviku může zásadně ovlivnit celý proces výchovy v pozitivním i negativním smyslu (4).

Nejdůležitějším předpokladem je výborný zdravotní stav psa, protože pouze zdravý pes dovede správně pracovat. Minimální věkovou hranicí je 15 měsíců, horní hranice se určuje individuálně dle zdravotního stavu daného psa. Kromě zdravotních a fyzických předpokladů musí mít zvíře i určité charakterové rysy, jako je vyrovnanost, sebejistota, ke spolupráci s klienty nesmí být nucen a musí mít dobrý vztah k lidem a jiným zvířatům. Klíčová je i důvěra k psovodu, vstřícnost, poslušná povaha a souhra s psovodem. V komplikovaných situacích je potřeba, aby pes nejednal zbrkle a byl schopný se orientovat na svého psovoda, ve kterém by měl vždy najít oporu (11).

2.7 Smysl canisterapeutických zkoušek

Pes a jeho majitel musí podstoupit canisterapeutické zkoušky. Nejedná se o disciplínu kynologie. Ta dbá pouze na schopnost spolupráce psa a jeho majitele. Naopak canisterapie je kontaktem založeným na spolupráci a souhře psa, jeho majitele a dalších osob, jako jsou například pacienti, personál anebo děti. Je nutno zmínit, že ne každý pes, jenž je zvyklý na kynologii, bude vhodný pro canisterapii.

Průběh canisterapeutických zkoušek je založen na vztahu psa, jeho pána a třetí osoby, kterou v tomto případě tvoří figurant, který představuje klienta v zařízení a připraví je tak na jejich dobrovolnickou činnost a posílí jejich schopnost spolupráce. V prostoru zkoušek je počet psů omezen z důvodu rozptylování a soustředění a nesmí tam být nemocní psi nebo hárající feny.

Cílem canisterapeutických zkoušek je vyřazení psů, kteří nejsou vhodní či jejich zdravotní stav neodpovídá požadavkům, anebo psi nejevící zájem o kontakt s lidmi. V žádném případě nesmí pes projevit agresivitu, jelikož by mohl během terapie ohrozit bezpečnost klienta. Zkoušky neskládají pouze psi, ale i jejich majitelé, jejich chování je pozorováno a hodnoceno. Rozhodčí sledují a hodnotí, jakým způsobem se chovají ke svému psovi, a pokud reagují nevhodně, tým psů a psa neuspěje. Rozhodčí také pozoruje, jestli psůvod vykonává práci s láskou a snaží se předávat dál radost. Pokud ne, tak se nemůže stát canisterapeutem. Zkoušky také slouží k rozvoji a posunu týmu, aby byli všichni jeho členové kvalitně připraveni do reálné praxe (11).

2.8 Průběh canisterapeutických zkoušek

V současné době není dán jednotný řád pro skládání a průběh canisterapeutických zkoušek. Každá organizace, která zkoušky provozuje, má svá pravidla a nabízí různé semináře, přednášky, kurzy a přípravy na canisterapeutické zkoušky. Lze se také setkat i s organizacemi, které zkoušky nepořádají, nebo jsou na tak lehké úrovni, že je zvládne téměř každý, což v budoucnu může mít dopad na terapii. Může například dojít k úrazu. Proto je důležité zvolit takovou organizaci, která se o své canisterapeuty bude starat, vzdělávat je a nabízet jim programy, právní ochranu a účast na společenských aktivitách.

Zkoušky tvoří takzvaný zkušební řád, který ve své knize *Pes lékařem lidské duše* uvádí lékařka Lenka Galajdová. Jedná se o plnohodnotnou zkoušku, kterou se řídí většina zkušebních organizací v České republice. Zkoušky mají velmi podobné disciplíny, popřípadě se trochu liší například v použitých zkušebních pomůckách.

První disciplínou je kontakt s rozhodčím. Psůvod se svým psem přistoupí k rozhodčímu a chvíli vede konverzaci se psůvodem, následně se rozhodčí zeptá, jestli si může pohladit psa. Při hlazení bude pozorovat reakce chování psa, který nesmí vycenit zuby, zavrčít nebo kousnout, jinak bude diskvalifikován. Pes je hlazen nejprve po nohách, hlavě, uších a následně po celém těle.

Druhou disciplínou je kontrola psa psovodem, kdy psovod vede psa na prověšeném vodítku, napnuté vodítko je nepřístupné. Psovod po chvíli zastaví a ideálně by si pes měl sednout, avšak to není podmínkou. Nutné ale je, aby se pes držel v blízkosti psovoda, a v žádném případě nesmí tahat za vodítko.

Třetí fázi zkoušky tvoří kontrola rozptylování psa, psovod svého psa rozdovádí a bude si s ním hrát, ale pes musí stále zůstat pod kontrolou. Na pokyn rozhodčího psovod hraní se psem musí ukončit a povel pro zklidnění může zopakovat pouze třikrát. Rozhodčí pozoruje rychlost uklidnění.

Ve čtvrté fázi se obvykle začne projevovat charakter psa. Jedná se o disciplínu setkání psů ve skupině, kde nesmí projevovat agresivitu ani dominanci, jinak bude diskvalifikován. Canisterapeutičtí psi často pracují ve skupinách, proto konflikty nemohou být akceptovány.

Pátá fáze se odehrává v hloučku nejméně pěti lidí, kde každý člověk drží v ruce nějaký předmět, například berle, deštník, hůl nebo klobouk a mají na sobě různé oblečení. Psovod se psem dvakrát obchází skupinu a lidé psa pokaždé pohladí. Následně se kontroluje reakce psa na předměty, otevření deštníku, pád berle, zamávání holí. Pes by měl zůstat v klidu a nežádoucí reakce, jako jsou štěkot, agrese nebo útočení, vedou k diskvalifikování. Poté je opět pes pohlazen lidmi ve skupině, nadále si jeden z asistentů klekne na všechny čtyři a leze přátelsky s úsměvem k psovi jakákoliv nelibost, jako jsou vrčení, štěkot nebo agrese, psa diskvalifikuje.

Šestá disciplína se zaměřuje na reakci psa na invalidní vozík. Rozhodčí je usazen do vozíku a zezadu se přibližuje k psovi a začne ho hladit, pokud se bude jednat o malé plemeno psa, jako je například kavalír, tak si ho položí na klín, přičemž si bude přátelsky povídat se psovodem. Pokud dotyčný pes seskočí z klína či jinak projeví nelibost, jedná se o chybu. V případě, že se jedná o velkého psa, tak je chybou vzdálení se od rozhodčího na invalidním vozíku. V tomto případě je ještě potřeba zapracovat na chování psa a po případě zkoušky opakovat, až bude pes řádně vycvičen. Naopak diskvalifikující projevy jsou cenění zubů a vrčení.

V sedmé fázi zkoušky se pozoruje reakce psa na nabídnutý pamlssek asistentem, který si pes může i nemusí vzít. Při této disciplíně je podstatné, že neprojeví agresi a zůstává v klidu. Psovodům je doporučováno brát si vlastní oblíbené pamlsky psa, ale není to podmínkou.

Poslední, osmou, fází zkoušky je reakce na běžce, kdy psovod se psem stojí vedle asistenta na vozíku a v těsné blízkosti psa proběhne člověk. Po chvíli projde další člověk, kterému vypadnou věci z tašky, do kterých se většinou dávají plechovky nebo lahve. Pes opět nesmí projevit agresi, cenit zuby nebo jednat zbrkle.

Zkouškami projde pouze pes, který splnil všechny body a uspěl ve všech disciplínách. Pokud neuspěl, je možné zkoušky ještě dvakrát opakovat, ale pouze v případě, že jednal úlekem. Pokud pes projevil agresi například štěkotem, ceněním zubů nebo útokem, tak je navždy diskvalifikován a nemá možnost opravy. Získaný certifikát má platnost dva roky a pak je třeba zkoušky opakovat (6).

2.9 Techniky canisterapie

Canisterapeutické techniky jsou způsoby, jakými je canisterapie prováděna. Základní techniky, které lze provádět canisterapie jsou polohování a hry. Tyto dvě využívané metody jsou následně popsány v této kapitole.

2.9.1 Polohování

Obrázek 11 Polohování

Zdroj:
www.klaudianovanemocnice.cz

Polohování je specifická metoda canisterapie, kde dochází k fyzickému kontaktu psa a klienta. Díky fyzickému kontaktu je před terapií potřeba, aby klient byl seznámen se psem a navázali mezi sebou vzájemnou důvěru, zpočátku je u terapie doporučována blízká osoba. Blízkou osobou může být například rodina nebo ošetřující personál. Na terapii musí být zajištěno klidné, prostorné a čisté místo, protože se nejlépe polohuje na zemi s měkkou podložkou. Při této metodě je důležitý kontakt klienta s co největší plochou psí srsti, díky vyšší psí teplotě začne docházet k prohřívání těla klienta. K prohřívání těla dochází až po 20 minutách, proto se doporučuje, aby polohování trvalo nejméně 30 minut. Při polohování dochází k uvolňování, prohřívání a prokrvování svalů klienta, ale také k reakci na rytmus dechu psa, kdy se klient sám přizpůsobí rytmu dýchání psa, díky kterému prohlubuje a zlepšuje dýchání. Stejně tak je důležitý i rytmus tlukotu srdce psa, který umožňuje celkové uvolnění klienta. Pes kromě stimulování svalů stimuluje i orgány. Příkladem jsou klienti, kteří pro vyprazdňování

potřebují klystýr, ale polohování jim může napomoci k samovolnému vyprazdňování. Výsledky polohování jsou nejlépe vidět u klientů, kteří trpí tělesným postižením nebo třesem svalů, jako je například Parkinsonova choroba. U nich může dojít k fyzickému zlepšení a svalový třes může nějakou dobu ustát. Polohování neslouží pouze fyzicky nemocným, ale také se používá u fyzicky zdravých, jakou jsou senioři v domovech důchodců, dětských domovech nebo u osob léčících se na závislostech (4).

Obrázek 12 Polohování

Polohování je velmi efektivní technikou. Snímek je pořízen na dětském oddělení nemocnice. Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Techniku polohování lze rozdělovat na polohování relaxační a rehabilitační. Relaxační polohování se soustředí na zklidnění a relaxování. Je vhodné pro klienty s psychickými poruchami. Není zde nutná přítomnost fyzioterapeuta a klienti si polohu mohou určit sami. U rehabilitačního polohování je přítomnost

fyzioterapeuta nutná a musí být stanoveny vhodné polohy. Cílem rehabilitačního polohování je zlepšení nebo udržování stavu klienta a je vhodné pro tělesně postižené (4).

Během polohování je nutné nespěchat a vše dělat dostatečně v klidu a pomalu, aby byla technika polohování účinná. Závěr polohování by měl být pozvolný, důležitou součástí je pozvolné oddalování psa od klienta, aby nenastal teplotní šok, a poskytnutí času pro návrat do reality. Při polohování platí pravidlo, že pokud dojde k jakémukoliv narušení důvěry nebo fyzickému či fyzickému nepokoji je potřeba terapii ukončit (4).

2.9.2 Hry

Hry se psem tvoří takové aktivity, které slouží k odreagování, zvýšení kvality života, zlepšení adaptace na nové prostředí, zbavení pocitu osamělosti a napomáhají k rozvoji klienta. Při hraní klienta se psem dochází k trénování paměti, komunikace, jemné a hrubé motoriky. Aktivity se vybírají podle zdravotního stavu klienta.

Aktivity, které rozvíjí hrubou motoriku, jsou například různé pohybové aktivity: vodění psa na vodítku nebo procházení překážek pro psa, jako jsou slalom či aportování. Tyto aktivity motivují a rozvíjí pohyb klienta. Jemná motorika se rozvíjí u procvičování funkcí ruky a u úchopové funkce ruky. Toto aktivuje například podávání piškotů psovi, tvoření obrázků pomocí granulí, přendávání granulí z nádob, dávání obojků přes hlavu psa, rozepínání a zapínání karabin na obojku nebo vodítku. Jemnou motoriku rozvíjí také hlazení psa celou dlaní a kartáčování psa. Cílené aktivity, které stimulují kognitivní trénink, jsou vědomostní kvízy s námětem zvířat, povídání si o minulosti a vzpomínání na svoje vlastní zvířata. Při dávání povelů psovi, který nebere klienta jako méněcenného, dochází k podpoře sebevědomí klienta, k rozvoji abstraktního myšlení, fantazie a představivosti (12).

2.10 Canisterapie jako dobrovolnický program

Obrázek 13 Dobrovolnický program

Dobrovolnické centrum Klaudiánovy nemocnice má dnes dobře fungující canisterapeutický program. Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

U mentálně postižených, kde napomáhá k udržení jejich delší pozornosti. Hraní se psem umožní pacientům lepší rozvoj motorické činnosti a také podporuje jejich komunikační schopnosti. Pes má pro ně funkci kamaráda a věrného společníka, který zajišťuje pocit ochrany (12).

U tělesně postižených je využíván k rehabilitaci, podporuje narušenou motoriku při pohybu a dokáže doprovázet do stanovených cílů. Pes slouží jako motivace ke cvičení a je zdrojem zlepšení komunikace s okolím. Prolamuje bariéry osamělosti a odvádí pozornost od vlastních potíží jedince. U dětí s autismem přispívá k duševní rovnováze a snižuje pocit osamělosti. Kontakt dítěte se psem, kterého si hladí, aktivuje taktilní stimuly, díky kterým

Tato kapitola je zaměřena na canisterapii jako dobrovolnický program v Dobrovolnickém centru Oblastní nemocnice Mladá Boleslav. Nejčastěji se můžeme setkat s nejrůznějšími druhy postižení pacientů a lékařskými obory, ve kterých se canisterapie využívá. Aplikuje se

Obrázek 14 Canisterapie

Návštěva psa je seniory vždy vítána. Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Obrázek 15 Označení psa

Canisterapeutický pes musí být označen. Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Obrázek 16 Logo Dobrovolnického centra

Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

jsou děti klidnější a nastává u nich duševní i motorický vývoj. Pes dělá prostředníka mezi lidmi, kteří trpí epilepsií, napomáhá ke snížení záchvatů a někteří psi dokonce dokáží vycítit blížící se záchvat a varovat postiženého. Lidem s psychickým onemocněním pomáhají zlepšit komunikaci s jejich ošetřovatelem. Stejně jako u tělesného postižení odvrací pozornost od potíží a dochází ke snižování pasivity, apatie a otupění.

Využívaný je také u smyslově či sluchově postižených. V tomto případě je využíván jak pes canisterapeutický, tak i asistenční. Zvyšuje nezávislost postiženého a dokáže varovat před překážkami nebo jiným nebezpečím. Canisterapeutický pes se svým kamarádským přístupem snižuje stres, zvyšuje úroveň sociálních vztahů a využívá se k rozvoji kompenzačních smyslů, jako je hmat.

Ovšem nejvíce využívaná je canisterapie u lékařského oboru geriatric, která se zaměřuje na lidi ve vyšším věku. Opuštěním lidem může nabídnout přátelství, lásku a hmatovou simulaci, jako jsou pohazení, pomazlení nebo přítulení. Dodává pocit vzájemné potřeby, věrnosti a zmírňuje pocit osamělosti.

V Oblastní nemocnici Mladá Boleslav dobrovolníci za rok 2022 zpřijemnilo pobyt přibližně 2000 pacientů. Podle tiskové zprávy, která se podrobněji zabývá statistikou za tento rok, přímo u lůžek potěšili dobrovolníci 165 pacientů na šesti

lůžkových odděleních. Velmi aktivní jsou také dobrovolníci se svými canisterapeutickými psy. Canisterapeutické týmy vloni odpracovaly 72,5 hodin: psi rozdávali radost nejen u lůžek pacientů, ale věnovali se také rozdáváním pozitivní nálady u zdravotního personálu.

Na zaměstnance ve zdravotnických zařízeních jsou kladeny velké profesní a psychické požadavky. Canisterapeutické týmy obecně přinášejí pozitivní energii, která odpoutává personál od negativních informací či situací, jako je například smrt pacientů nebo často náročné situace s pacienty (12).

3 DOBROVOLNICTVÍ V KLAUDIÁNOVĚ NEMOCNICI

Klaudiánova nemocnice se též nazývá Oblastní nemocnice Mladá Boleslav.

3.1 Dobrovolník

Obrázek 17 Dobrovolníci

Oblastní nemocnice Mladá Boleslav má dnes stabilní tým dobrovolníků, kteří se aktivně zapojují do jednorázových i dlouhodobých programů Dobrovolnického centra. Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Dobrovolníkem je každá osoba starší patnácti let se souhlasem zákonného zástupce nebo starší osmnácti let. Činnost vykonává ze své dobré vůle s ochotou pomáhat, poskytovat své znalosti a dovednosti dál. Vykonává činnost ve svém volném čase bez nároku na finanční odměnu. Dobrovolník se na rozdíl od

nemocničního personálu či rodiny nezajímá o diagnózu pacienta, což pacientům přináší odpoutání od zdravotních problémů. V žádném případě nenahrazuje odborný personál v zařízeních, jako jsou například lékaři či zdravotní sestry v nemocnicích, ale soustředí se na člověka samotného, prožívá s ním každý okamžik návštěvy a zaměřuje se na psychickou pohodu pacienta, nikoliv výsledky jeho léčby (13).

3.2 Dobrovolnická činnost

„Dobrovolnická činnost je poskytována skupinám osob definovaným zákonem a charakterizována jako pomoc při nastalých různorodých situacích; napomáhá realizaci různých rozvojových programů mezinárodních organizací“ (4).

3.2.1 Vysílající organizace

„Vysílající organizací se rozumí veřejně prospěšná právnická osoba, jež soustavně pracuje s dobrovolníky. Tato má na starost jejich výběr, evidenci činnosti, profesní přípravu a ošetření smluvního vztahu s vysílající organizací“ (4).

3.2.2 Přijímající organizace

„Přijímající organizace je charakterizována jako fyzická či veřejná právnická osoba. U dané organizace je vykonávána dobrovolnická služba. Důležitým předpokladem je též způsobilost k vytvoření smluvního vztahu s vysílající organizací“ (4).

3.3 Účel dobrovolnické činnosti

Obrázek 18 Práce dobrovolníka

Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Dobrovolnická činnost napomáhá ke zlepšení psychosociálního stavu a vnáší do nemocnice více lidského kontaktu, usnadňuje rekonvalescenci pacientů a vyplňuje jejich čas strávený v nemocnici. Svou činností podporuje sociální kontakt, zmírňuje osamělost, uvolňuje stresové situace a posiluje duševní pohodu. Pacient díky dobrovolníkovi přijde na jiné myšlenky a v tu chvíli není tolik tížen svým zdravotním stavem (12).

3.4 Náplň dobrovolnické činnosti

Obrázek 19 Tematické tvoření

Obrázek 20 Vánoční rozdávání dárků

Obrázek 21 Rozdávání květin na MDŽ

Příklady dobrovolnických aktivit. Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Náplní dobrovolnické činnosti jsou jednorázové akce nebo pravidelné individuální docházení za pacienty. Do jednorázových akcí v Oblastní nemocnici Mladá Boleslav (též používaný název Klaudiánova nemocnice) se v roce 2022 zapojilo celkem 77 dobrovolníků. Jednalo se například o rozdávání čtyřlístků pro štěstí pro nemocné, papírových květin na Mezinárodní den žen nebo rozdávání srdcí v rámci Mezinárodního dne srdcí.

V Dětském centru se pravidelně pořádají exkurze, výlety a tematická tvoření nebo se s dětmi chodí pravidelně plavat do městského bazénu. Canisterapeutické týmy se pravidelně účastní dětských dnů, prezentují se na akcích nemocnice a Zaměstnanecké pojišťovny Škoda.

V období adventu dobrovolníci organizují Mikuláše, zdobí perníčky a hledají Ježíška; jedná se o charitativní sbírku pro hospitalizované pacienty, kterým plní jejich vánoční přání. V rámci akce Hledáme Ježíšky vloni dobrovolníci obdarovali 306 pacientů na dvanácti lůžkových odděleních nemocnice. Akce dobrovolníků nejsou zaměřovány pouze na pacienty, ale i na personál, který je nedílnou součástí nemocnice. Pro ně dobrovolníci připravili dva workshopy – malování na porcelán a vánoční tvoření svícňů.

Součástí pravidelného individuálního docházení za pacientem, časově dle možností dobrovolníka, je například předčítání knih nebo časopisů, hraní společenských her, komunikace a naslouchání. Náplní může být také samotná zooterapie nebo muzikoterapie; jedná se o terapii za pomoci hudby a napomáhá ke zlepšení paměti, pozornosti a koncentrace (12).

3.5 Povinnosti dobrovolníka

Dobrovolník dodržuje bezpečnost a ochranu zdraví při práci (BOZP); jedná se o souhrn opatření, jimiž zaměstnavatel, v tomto případě dobrovolník, eliminuje potenciální rizika úrazu, která mohou nastat na pracovišti. Například nenechává položené věci na místech, kde by mohlo dojít ke zranění klienta. Dobrovolník na oddělení dochází zdravý, oblečen v čistém oblečení a z důvodu bezpečnosti nenosí velké náušnice nebo řetízky.

Nezbytnou povinností je dodržování osobní hygieny a nošení žluté vesty s nápisem „dobrovolník“. Nadále se řídí požadavky a instrukcemi sestry, která ten den má službu. Respektuje, že se neptá na zdravotní stav klienta, nemluví o jeho zdravotní situaci a zachovává mlčenlivost. Po dobrovolnické činnosti vždy zapíše docházku do sešitu na

Obrázek 22 Označení dobrovolníka

Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Obrázek 23 Ukázka dobrovolnické vesty

oddělení. Pravidelně se účastní supervizí, kde si dobrovolníci sdělují svoje zkušenosti a hodnotí dobrovolnickou činnost (12).

3.6 Historie dobrovolnictví v Mladé Boleslavi

Obrázek 24 První koordinátorka

První koordinátorkou Dobrovolnického centra Klaudiánovy nemocnice byla Monika Theimerová (první zleva).

Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

První zmínky o dobrovolnících v Oblastní nemocnici Mladá Boleslav pocházejí z roku 2006, když se poprvé objevili v Dětském domově. V rámci České republiky patří Oblastní nemocnici Mladá Boleslav mezi průkopníky tohoto projektu. Na podzim téhož roku vzniklo Dobrovolnické centrum, které bylo vedeno koordinátorkou Monikou Theimerovou. V létě roku 2008 se povedlo Dobrovolnickému centru zajistit prostory přímo v hlavní budově nemocnice a součástí byla dokonce i knihovna. Vznikla díky veřejné sbírce

Obrázek 25 Koordinátorka Zuzana Kaftanová

Stávající koordinátorkou je Zuzana Kaftanová (druhá zprava). Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

a fungovala pro pacienty i personál. V roce 2011 se stala součástí dobrovolnického programu také zooterapie, a to konkrétně canisterapie. Aktuálně působí v nemocnici celkem osm canisterapeutických týmů.

Od roku 2020 Dobrovolnické centrum nalezneme přestěhované v nových prostorách na gynekologicko-porodnickém oddělení ve čtvrtém patře. Centrum je pod vedením třetí koordinátorky dobrovolníků, aktuálně jí je Zuzana Kaftanová.

Obrázek 26 Ocenění

Obrázek 27 Diplom

Dobrovolníci dostali ocenění od Ministerstva vnitra. Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Dobrovolnické centrum Oblastní nemocnice Mladá Boleslav bylo v loňském roce nominováno na Cenu DOBROvolnictví, kterou přebírala koordinátorka dobrovolníků Zuzana Kaftanová v rámci závěrečné konference Ministerstva vnitra k projektu Rozvoj dobrovolnictví v ČR.

Obrázek 28 Veřejná sbírka

Na projekt dobrovolnictví, na podporu canisterapie, je nově možno přispět. Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

V září loňského roku se podařilo zřídit veřejnou sbírku na provoz Dobrovolnického centra, kde mohou lidé přispívat do kasičky nebo prostřednictvím sbírkového účtu. Díky příspěvkům je centrum schopno zajistit potřeby canisterapeutických psů. Příkladem mohou být pořízeny nové šátky s označením „Canisterapeutický pes“ anebo pamlsky, které slouží jako odměna po terapii. Canisterapeutické týmy vloni „odpracovaly“ 72,5 hodin u lůžek pacientů. Vybrané peníze také slouží k nákupu materiálu na tvoření pro děti v dětských centrech (12).

4 PRAKTICKÁ ČÁST

V této části maturitní práce nejprve sdělím cíl a hypotézu výzkumu, seznámím s použitými metodami, popíšu výběr respondentů, průběh výzkumu a na závěr vyhodnotím data, která jsem během výzkumu získala.

4.1 Cíl maturitní práce

Cílem výzkumné části maturitní práce je zjistit, zda má canisterapie pozitivní vliv na klienty, z pohledu canisterapeutů a personálu z Oblastní nemocnice Mladá Boleslav. Z teoretické části maturitní práce vyplývá, že canisterapie či jiná terapie za pomoci zvířat pozitivně ovlivňuje klienty v různých typech zařízení. Cílem je tedy tento fakt za pomoci výzkumu potvrdit nebo vyvrátit.

4.2 Stanovení hypotéz

Pro získání výsledku je třeba stanovit hypotézy.:

1. Z pohledu canisterapeutů z Oblastní nemocnice Mladá Boleslav má canisterapie pozitivní vliv na klienty.
2. Z pohledu personálu z Oblastní nemocnice Mladá Boleslav má canisterapie pozitivní vliv na klienty.

V první hypotéze se zabýváme canisterapeuty, kteří pravidelně dochází za klienty do nemocnice a pozorují vliv canisterapie z pohledu dobrovolníka, jenž ve svém volném čase napomáhá zpříjemnit pobyt v nemocnici. Druhá hypotéza se soustředí na personál, který o klienty pečuje a soustředí se na jejich zdravotní stav a pozoruje jejich změny při pobytu v nemocnici.

4.3 Výzkumná metoda

V této části maturitní práce jsou rozvedené metody, které byly využity pro získání cíle. Výzkumnou metodou pro kvalitativní výzkum byl zvolen strukturovaný rozhovor.

Kvalitativní metoda výzkumu byla zvolena na základě menšího počtu respondentů, dále se jednalo o rozhovory, u kterých jsem byla přítomna. Rozhovor byl strukturovaný, tedy

probíhal podle předem připravených otázek, které měly dané znění a pořadí. Rozhovor pro personál obsahuje jednu otázku a pro canisterapeuty obsahuje jedenáct otázek.

4.4 Výběr respondentů

Rozhovory byly směřovány na canisterapeuty, které jsem měla možnost osobně vidět u terapie na jednorázových dobrovolnických akcích nebo jsem s nimi pravidelně na terapii docházela. Personál byl vybírán na základě oddělení, kam dobrovolníci a canisterapeutické týmy nejčastěji dochází. Každý z respondentů souhlasil, že výsledky rozhovorů slouží k vyhodnocení cíle maturitní práce, a souhlasil s uveřejněním jména a své fotografie v této práci. Celkem se jednalo o dva canisterapeuty a čtyři osoby z personálu Oblastní nemocnice Mladá Boleslav. Klienty nemocnice jsem nezvolila z etických důvodů. Přišlo mi nevhodné během terapie nebo po ní zasahovat otázkou, zdali pro ně měla canisterapie pozitivní přínos.

4.5 Průběh výzkumu

Nejprve jsem si připravila osnovu otázek (viz příloha A a B), u personálu jsem se soustředila na to, jak vnímají canisterapeutické týmy nebo dobrovolníky na odděleních a jaký přínos to má pro klienty. U canisterapeutů je součástí rozhovorů seznámení se psem, se kterým na canisterapii dochází. Nadále se zajímám, proč s canisterapií začali a jestli podle nich záleží na plemeni psa. Zjišťuji, jak dlouho se canisterapii věnují a kde absolvovali zkoušky. Součástí otázek bylo zjistit cílové zařízení a oddělení. Poté se již rozhovor zaměřil na canisterapii v nemocnici, na to, jak canisterapie probíhala, jak podle pohledu respondentů klientům pomáhala: zda pomáhala i jaké změny na klientech během terapie pozorovali. Strukturované rozhovory probíhaly na půdě Oblastní nemocnice Mladá Boleslav, a to od ledna 2023. Rozhovory byly nahrávány na diktafon a následně přepsány a uvedeny v přílohách.

4.6 Popis a vyhodnocení otázek

Po dokončení strukturovaných rozhovorů jsem si nahrané rozhovory několikrát přehrála a při poslechu jsem si odpovědi sepsala tak, jak jsou uvedeny v přílohách. Vše podstatné v rámci mého výzkumného cíle jsem pak sepsala do maturitní práce. Po tomto zpracování rozhovorů jsem jednotlivé odpovědi canisterapeutů a personálu porovnávala a udělala shrnutí. To vše jsem zakončila závěrem.

5 KVALITATIVNÍ VÝZKUM – ROZHOVOR S PERSONÁLEM

Uvedená část maturitní práce zachycuje odpovědi z provedených strukturovaných rozhovorů s personálem, které probíhaly na půdě Oblastní nemocnice Mladá Boleslav a byly nahrávány na diktafon a následně přepisovány. S každým respondentem nejprve seznámím a sdělím jaké je jeho pracovní místo. Poté následuje jeho přesná odpověď na otázku. V příloze A uvádím otázku, kterou jsem pokládala personálu Oblastní nemocnice Mladá Boleslav.

5.1 Respondentka č. 1 paní Hana Kopalová

Obrázek 29 Hana Kopalová

Hana Kopalová tisková mluvčí: „S dobrovolnickým centrem v Klaudiánově nemocnici spolupracuji již od jeho začátků. Práce dobrovolníků byla vždy vnímána jako přínosná, ačkoliv si pamatuji, že v začátcích některá oddělení s ostychem očekávala, co tento projekt přinese. Postupně personál zjišťoval, že především děti a senioři reagují na přítomnost dobrovolníka nebo dobrovolníka se psem velmi pozitivně. Naši dobrovolníci si dnes vybudovali pevnou pozici v nemocnici a personálem jsou vnímáni jako nepostradatelná součást našeho týmu. Především jednorázovými akcemi dokážou dobrovolníci vnést do prostředí nemocnice lidskost a pozitivní energii. Bylo to například vidět v rámci posledních adventních akcí, kdy se i sebezamračenější pacient začal usmívat při pohledu na zpívající děti. Jsme rádi, že v naší nemocnici máme řadu aktivních canistýmů. Je jasné, že je to především o nasazení samotných majitelů psů, kteří věnují péči a čas svému zvířeti. Dobře fungující tým dobrovolníka a psa vnese na každé oddělení dobrou náladu k pacientům i personálu, kterému se pak lépe pracuje. Jsem ráda, že tyto aktivity jsou dnes podporovány vedením nemocnice – jasně se tím potvrzuje, že dobrovolnictví má velký smysl“.

5.2 Respondentka č. 2 paní Věra Šimáňová

Obrázek 30 Věra Šimáňová

Věra Šimáňová, staniční sestra ortopedicko-traumatologického oddělení: „Za mě je určitě moc milé i přínosné, že se dobrovolníci pohybují po nemocnici, vytváří tak přátelské prostředí a svým způsobem alespoň trochu odlehčí tíhu, kterou přináší sama nemoc a tím spíš pobyt na lůžku. Konkrétně canisterapie je na sto procent velmi účinná, a to jak pro pacienty, ale působí blahodárně i na personál. Pejsek rozzáří všední den sestřám a pozitivně naruší rutinu dne. Bohužel u nás na ortopedii ji moc využít nemůžeme, ale na druhou stranu u nás tak dlouho pacienti nepobývají. Na odděleních následné péče a u dlouhodobě hospitalizovaných určitě přináší radost a vítané rozptýlení. Z vlastní zkušenosti vím, že pacienti na pejska, který je navštívil, ještě dlouho vzpomínají. Myslím, že pohladit si psa a popovídat s dobrovolníkem je leckdy účinnější než kopa analgetik“.

5.3 Respondentka č. 3 paní Renata Ulmanová

Obrázek 31 Renata Ulmanová

Renata Ulmanová, vrchní sestra oddělení následné péče: „Na oddělení následné péče funguje dobrovolnický program již mnoho let. A to včetně zooterapie. Canisterapie je její součástí. Naši pacienti u nás pobývají po delší časový úsek, tudíž takovéto pravidelné krátké návštěvy jsou pro ně velmi vítané. Zdůrazňuji krátké, naši pacienti se rychleji unaví, a tak volíme aktivity méně zatěžující. Velmi vítaná je od nich také občasná návštěva koček a jednou jsme měli i exotické zvířátko z řádu bodlínů, které jsme používali u plegického pacienta s velmi dobrou odpovědí. Samostatnou kapitolu ale tvoří zooterapie na personál. Se zvířátky jako by okamžitě povolil pracovní stres a asi není nic, co by jim personál nenabídl. Každé zvířátko vždy umí vynutit úsměv na tváři, a to je vlastně ten největší cíl. Protože uvolněný a klidný personál je největší přínos pro pacienty. Canisterapie je pro personál stejně důležitá jako pro pacienty“.

5.4 Respondentka č. 4 paní Jana Truksová

Obrázek 32 Jana Truksová

Jana Truksová, ombudsmanka nemocnice (dříve vrchní sestra ARO): „Svěží vítr – to jsou slova, která mě napadnou při vyslovení slova dobrovolník. Zpestření nemocničního dne, vyplnění doby, kdy nejsou žádná vyšetření, návštěvy. Z dlouholeté praxe mám zkušenost, že pacienti našli v dobrovolníkovi spojence, svěřují se jim se svými obavami, ať už z nemoci samé nebo dopadu své nemoci na další život, bojí se o své nejbližší. Dobrovolník se stává mezi nimi takovým prostředníkem. Pokud se nám podaří personálu vysvětlit, a on to přijme, podstatu přínosu dobrovolnictví v nemocnici, může se stát dobrovolník i „spolupracovníkem zdravotníků při léčbě pacienta“. Zpětná vazba od dobrovolníků není zanedbatelná. O canisterapii v naší nemocnici můžeme říci, že má již dlouholetou tradici. Pejsci pacienty rozptýlí, rozzáří jim obličej, vykouzlí jim na tváři úsměv. V tu chvíli zapomenou na své zdravotní potíže a plně se jim oddávají. Někteří si vzpomenou, že na ně také doma čeká ten jejich pejsek, někdo je obezřetný a vyčkává, ale po několika okamžicích plně podlehne tomu psímu kouzlu. Canisterapie není pouze o rozptýlení, kontakt pejsků také pomáhá výrazně zlepšit psychickou stránku, napomáhá rozvíjet hmatovou stimulaci při mazlení a hlazení. Mám zkušenosti, že pokud se někde objeví náš pes dobrovolník Scooby, personálu se rozsvítí oči, chtějí ho hladit a mazlit se s ním. Myslím si, že pro personál to je snad ještě větší potěšení než pro pacienty. Sami návštěvy vyžadují, ptají se, kdy zase za nimi přijde. Pro tak náročnou profesi jako je práce ve zdravotnictví je každý pozitivní impuls důležitý, pomáhá zdravotníkům k odbourávání stresu a na chvíli i hození všech starostí za hlavu“.

6 KVALITATIVNÍ VÝZKUM – ROZHOVOR S CANISTERAPEUTY

Uvedená část maturitní práce zachycuje odpovědi z provedených strukturovaných rozhovorů s canisterapeuty, které stejně jako rozhovory s personálem probíhaly na půdě Oblastní nemocnice Mladá Boleslav a byly nahrávány na diktafon a následně přepisovány. V této kapitole jsou přepsané odpovědi každého z respondentů, přesné odpovědi jsou uvedeny v přílohách. Otázky k těmto rozhovorům jsou v příloze B. Každého canisterapeuta nejdříve představím a následně uvedu přepis jeho odpovědí.

6.1 Respondentka č.1 paní Lenka Jančáková

Obrázek 33 Lenka Jančáková

Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Obrázek 34 Sindy s personálem nemocnice

Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Doslovné odpovědi jsou uvedeny v příloze C. S Lenkou Jančákovou jsem měla možnost se několikrát zúčastnit jednorázových dobrovolnických aktivit, a to i jako dítě, když s canisterapií teprve začínala. Taktéž jsem měla možnost zúčastnit se s jejím psem individuálního docházení za klienty nemocnice. Lenka Jančáková má fenku zlatého retrívra, která se jmenuje Sindy a bude jí deset let. S dobrovolnictvím začala po tragickém úmrtí své dcery, aby stále nemyslela na to, co se stalo. Na vstupním kurzu pro dobrovolníky se seznámila s canisterapeutkou Věrou, které se v červnu roku 2013 narodila štěňata. Paní Lenka se rozhodla, že chce mít pejska a s ním pomáhat pacientům v nemocnici. V roce 2014 se po kurzu začaly aktivně věnovat canisterapii. Bohužel pandemická situace, která nastala v roce 2020, jejich činnost ukončila. V dnešní době se zúčastňují občas jednorázových dobrovolnických akcí a individuálního docházení. Canisterapeutické zkoušky absolvovala v Mladé Boleslavi u Mirky Kolínské, která tenkrát připravovala pejsky pro canisterapii v Klaudiánově nemocnici. Canisterapeutické zkoušky předcházela kurz, který se skládal z deseti dvouhodinových lekcí. Na kurzech se setkala s různými plemeny, proto si myslí, že vhodné plemeno pro canisterapii není a že záleží na vlastnostech zvířete. Cílové zařízení zvolila Klaudiánovu nemocnici v Mladé Boleslavi a se Sindý začínala u dětí v dětském centru nebo v dětské nemocnici a následně také k seniorům. Terapie probíhaly rozdílně u dětí a seniorů. Podle respondentky má canisterapie určitě smysl a pozitivní přínos například pomáhá po psychické stránce. Nadále podle respondentky odbourává stres a pohlázení psa vyvolává příjemné pocity, uvolnění, klid a přináší radost. U dětí vyvolá vždy upřímný smích a velikou radost.

6.2 Respondentka č. 2 paní Markéta Poušková

Obrázek 35 Markéta Poušková

Zdroj: www.klaudianovanemocnice.cz

Doslovné odpovědi rozhovoru jsou v příloze D. Markétu Pouškovou jsem měla možnost vidět na jednorázových dobrovolnických akcích. Markéta vlastní plemeno Kavalír King Charles Španěl. Jedná se o čtyřletou fenku, která se jmenuje Sally. Psa si pořizovala, když její mamince zjistili rakovinu. Respondentka chtěla začít naplňovat energií druhé lidi a canisterapii se věnuje jeden a půl roku. Chtěla začít už dříve, ale v období pandemie se nekonalo žádné dobrovolnické školení. Podle Markéty Pouškové na plemeni psa nezáleží, ale záleží na jeho povaze a vztahu k lidem. Zkoušky složili v Praze ve společnosti Bouda a kurz zkouškám nepředcházeli. Cílovým zařízením zvolila Oblastní

nemocnici Mladá Boleslav a navštěvuje se svým psem seniory a výjimečně i školky. Na hodině terapie se klienti se psem mazlí a hladí si ho. Podle respondentky má canisterapie určitě smysl, protože klientovi zlepšuje psychiku, rozmluví a rozhýbe ho. Přínos pozoruje na klientech spíše pozitivní a pozoruje zlepšení psychiky, motoriky a pohyblivosti.

ZÁVĚR

Cílem maturitní práce bylo ověření pozitivního vlivu canisterapie v nemocničním prostředí. V první části práce byly položeny teoretické základy a druhá část byla věnována rozhovorům s canisterapeuty a personálem Oblastní nemocnice Mladá Boleslav.

V teoretické části byla za pomoci odborné literatury definována zooterapie, její metody a především canisterapie. Samostatnou kapitolu tvořilo dobrovolnictví, u kterého byly vymezeny základní informace a představeno Dobrovolnické centrum Oblastní nemocnice Mladá Boleslav. V soupise částí zabývajících se canisterapií bylo překvapující velmi omezené množství dostupných zdrojů na toto téma.

V druhé, praktické části věnované výzkumu, mi dotyční potvrdili, že má canisterapie pozitivní vliv a přináší do nemocnice radostné chvíle, a to nejen klientům, ale i personálu. Z odpovědí personálu vyplývá, že canisterapeutické dobrovolnické týmy nebo samotní dobrovolníci jsou nepostradatelní a měli by být běžnou součástí všech takových nemocničních zařízení, protože svou přítomností vyplňují čas, který není zdravotní personál schopen z důvodu náročné a často přetěžované práce klientům věnovat. Tudíž druhá část maturitní práce splnila stanovený cíl, ověření pozitivního vlivu canisterapie v nemocničním prostředí.

Kromě již představeného hlavního cíle práce bylo dalším cílem vyplnění nedostatku informovanosti společnosti a propagace pojmů canisterapie nebo terapie za pomoci zvířat. Mnoho lidí vůbec neví, co slovo canisterapie znamená. Bohužel díky této neinformovanosti mohou nastat problémy nejen v běžném životě, ale i třeba v zařízeních jako jsou nemocnice nebo domovy seniorů. Příkladem může být častá neochota personálu nebo špatné svolení klientů, kterým by byla canisterapie přínosná. Toto tedy není případ Oblastní nemocnice Mladá Boleslav, protože koordinátorka dobrovolníků se snaží o canisterapii a dobrovolnictví co nejvíce informovat a propagovat ho.

Maturitní práci na téma canisterapie a dobrovolnictví jsem si vybrala, protože se sama dobrovolnické činnosti věnuji a nadále se jí chci věnovat a předávat svou radost a energii dál na místech, kde je potřeba. V budoucnu bych si ráda pořídila svého psa, se kterým bych chtěla canisterapii vykonávat. Toto téma se mi díky mé tetě stalo velmi blízkým a hlavně smysluplným.

Při porovnávání získaných informací od canisterapeutů s odbornými publikacemi, ze kterých jsem čerpala, jsem zjistila, že se shodují například v pozitivních přínosech canisterapie či v tom, že opravdu nezáleží na rase psa. Přínos canisterapie jsem měla možnost pozorovat na pravidelném docházení na terapie do Oblastní nemocnice Mladá Boleslav. Také já jsem se osobně setkala na jednorázových akcích s nejrůznějšími plemeny psů. Zajímavým faktem je také to, že sami dobrovolníci jsou často lidé, kteří prošli smutnou nebo traumatizující životní situací. Práce dobrovolníka či canisterapeuta je tak přínosná i pro tyto osoby. Na tomto zjištění je vidět, že pes je skutečně dobrým přítelem člověka v každé situaci. Je k neuvěření, jakou obrovskou škálu činností toto zvíře dnes dokáže člověku poskytnout.

V průběhu psaní této maturitní práce jsem se dozvěděla spoustu nových faktů. Přinesla cenné a zajímavé informace a hlavně zkušenosti, za které jsem velmi vděčná. A protože bych se sama ráda v budoucnu věnovala canisterapii, tak tato práce je pro mě obrovským přínosem a získané informace z oblasti canisterapie se mi budou do budoucna hodit.

BIBLIOGRAFIE

1. **Galajdová, Zdenka a Galajdová, Lenka.** *Canisterapie: Pes lékařem lidské duše.* Praha : Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-879-1.
2. **Tvrdá, Andrea.** *Canisterapie zvíře v sociálních službách.* Praha : PLOT, 2020. ISBN 978-80-7428-366-6.
3. **Klaudiánova nemocnice.** Klaudiánova nemocnice- Základní pojmy. *klaudianovanemocnice.cz.* [Online] <https://www.klaudianovanemocnice.cz/zakladni-pojmy/ms-1082/p1=1082>.
4. **Bicková, Jaroslava.** *Zooterapie v kostce.* Praha : Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1585-1.
5. **Posekaná, Monika.** *Pesweb. pesweb.cz.* [Online] 2018. <https://www.pesweb.cz/cz/3069.historie-zooterapie-canisterapie>.
6. **Galajdová, Lenka.** *L.: Pes lékařem lidské duše aneb canisterapie.* Praha : Grada Publishing, spol. s r. o., 1999. ISBN 80-7169-789-.
7. **rehabilitace.info, Tým.** *Rehabilitace.info. www.rehabilitace.cz.* [Online] 2019. <https://www.rehabilitace.info/zdravotni/ornitoterapie-co-je-to-a-jake-ma-ucinky-na-zdravi/>.
8. **Pesweb.** *Pesweb- Mazlení se psy jako lidská droga. pesweb.cz.* [Online] 2019. <https://www.pesweb.cz/cz/3458.mazleni-se-psy-jako-lidska-droga>.
9. **Hartl, Pavel a Hartlová, Helena.** *Psychologický slovník.* Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-569-1.
10. **Klaudiánova nemocnice.** *Klaudiánova nemocnice-Desatero canisterapeutického týmu. klaudianovanemocnice.cz.* [Online] <https://www.klaudianovanemocnice.cz/desatero-canisterapeutickeho-tymu/ms-1083/p1=1083>.
11. **Pomocné tlapky.** *Pomocné tlapky- canisterapie. pomocnetlapky.cz.* [Online] <https://www.pomocnetlapky.cz/nase-sluzby/canisterapie>.
12. **Klaudiánova nemocnice.** *Klaudiánova nemocnice. klaudianovanemocnice.cz.* [Online] <https://www.klaudianovanemocnice.cz/index.asp>.
13. **Fakultní nemocnice Motol.** *FN Motol-Dobrovolnické centrum. fnmotol.cz.* [Online] <https://www.fnmotol.cz/prakticke-informace/dobrovolnicke-centrum/>.
14. **Miloš, Velemínský a autorů, kolektiv.** *Zooterapie ve světle objektivních poznatků.* České Budějovice : Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6.
15. **Hiporehabilitace Brno.** *Hiporehabilitace Brno. hiporehabilitacebrno.cz.* [Online] <https://hiporehabilitacebrno.cz/hiporehabilitace>.

16. **Edgar's Mission** . Co tvořím- Terapie ovčí, kozou nebo slepicí.
cotvorim.blogspot.com. [Online] 2016. <http://cotvorim.blogspot.com/2016/01/terapie-ovci-kozou-nebo-slepici.html>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1 Terapie s kočkou</i>	14
<i>Obrázek 2 Terapie s želvou</i>	14
<i>Obrázek 3 Terapie s morčetem</i>	14
<i>Obrázek 4 terapie se slepicí</i>	15
<i>Obrázek 5 Terapie s ovci</i>	15
<i>Obrázek 6 Uživatel canisterapie</i>	18
<i>Obrázek 7 Canisterapeutický tým</i>	19
<i>Obrázek 8 Štěně</i>	20
<i>Obrázek 9 Štěně v pozdějším věku</i>	20
<i>Obrázek 10 Canisterapeutičtí psi</i>	21
<i>Obrázek 11 Polohování</i>	24
<i>Obrázek 12 Polohování</i>	25
<i>Obrázek 13 Dobrovolnický program</i>	26
<i>Obrázek 14 Canisterapie</i>	27
<i>Obrázek 15 Označení psa</i>	27
<i>Obrázek 16 Logo Dobrovolnického centra</i>	27
<i>Obrázek 17 Dobrovolníci</i>	28
<i>Obrázek 18 Práce dobrovolníka</i>	29
<i>Obrázek 19 Tematické tvoření</i>	30
<i>Obrázek 20 Vánoční rozdávání dárků</i>	30
<i>Obrázek 21 Rozdávání květin na MDŽ</i>	30
<i>Obrázek 22 Označení dobrovolníka</i>	31
<i>Obrázek 23 Ukázka dobrovolnické vesty</i>	31
<i>Obrázek 24 První koordinátorka</i>	32
<i>Obrázek 25 Koordinátorka Zuzana Kaftanová</i>	32
<i>Obrázek 26 Ocenění</i>	33
<i>Obrázek 27 Diplom</i>	33
<i>Obrázek 28 Veřejná sbírka</i>	33
<i>Obrázek 29 Hana Kopalová</i>	36
<i>Obrázek 30 Věra Šimáňová</i>	37
<i>Obrázek 31 Renata Ulmanová</i>	37
<i>Obrázek 32 Jana Truksová</i>	38

<i>Obrázek 33 Lenka Jančáková .....</i>	<i>39</i>
<i>Obrázek 34 Sindy s personálem nemocnice .....</i>	<i>39</i>
<i>Obrázek 35 Markéta Poušková .....</i>	<i>40</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Dotazník pro personál str. 47

Příloha B: Dotazník pro canisterapeuty str. 48

Příloha C – Respondentka Lenka Jančáková str. 49-51

Příloha D – Respondentka Markéta Poušková str. 52

PŘÍLOHY

Příloha A: Dotazník pro personál

Jak vnímáte dobrovolnický program a canisterapeutické týmy v Oblastní nemocnici Mladá Boleslav?

Příloha B: Dotazník pro canisterapeuty

1. Jaké plemeno psa vlastníte? Kolik mu je let?
2. Co vás přimělo začít s canisterapií?
3. Myslíte si, že záleží na plemeni psa, který canisterapii vykonává?
4. Jak dlouho se canisterapii věnujete?
5. Kde jste absolvovala canisterapeutické zkoušky?
6. Předcházel canisterapeutickým zkouškám kurz? Pokud ano, jaký byl jeho průběh?
7. Jaké jste zvolila cílové zařízení, které navštěvujete?
8. Máte nějaké cílové oddělení, popřípadě klienty?
9. Jak probíhá vaše hodina canisterapie?
10. Myslíte si, že má canisterapie smysl? Proč?
11. Jaké změny na klientech pozorujete? Ať už pozitivní či negativní.

Příloha C – Respondentka Lenka Jančáková

1. Jaké plemeno psa vlastníte? Kolik mu je let? *„Mám fenku zlatého retrívra Sindy a letos jí 12. 6. 2023 bude již 10 let.“*

2. Co vás přimělo začít s canisterapií? *„Jelikož jsem byla v ID a po tragickém úmrtí dcery 12.6.2012, jsem asi po 7 měsících, kdy jsem se dostala z toho nejhoršího, jsem viděla leták na dobrovolnictví v Klaudiánově nemocnici v Mladé Boleslavi, tak jsem si řekla, že to zkusím, abych pořád nemyslela na to, co se stalo. Na jaře 2013 jsem udělala vstupní kurz a začala dělat dobrovolnictví. Tam jsem se seznámila s canisterapeutkou Věrou, které se 12. 6. 2013 narodila štěňátka a já jsem si řekla, že přesně toto chci dělat, mít pejska a s tím pejskem pomáhat pacientům v nemocnici.“*

3. Myslíte si, že záleží na plemeni psa, který canisterapii vykonává? *„Myslím si, že ani tak nezáleží na plemeni, jako na tom, že canis pes musí mít nějaké vlastnost v sobě dané, a to je hlavně nebojácnost, mít rád lidi, nesmí být agresivní ani nevyzpytatelný.“*

4. Jak dlouho se canisterapii věnujete? *„Začaly jsme se Sindy v letě 2014, po kurzu a aktivně jsme pracovaly až do covidu 2020. Bohužel covid vše přerušil a po covidu jsme začaly jezdit už jenom na některé společné akce. Poslední akcí, kvůli věku Sindy, byla Mikulášská besídka v Klaudiánově nemocnici.“*

5. Kde jste absolvovala canisterapeutické zkoušky? *„Canisterapeutické zkoušky a celý kurz jsme absolvovaly v Mladé Boleslavi pod vedením paní Mirky Vrabcové, dnes Kolínské, která tenkrát připravovala pejsky pro canisterapii v Klaudiánově nemocnici.“*

6. Předcházel canisterapeutickým zkouškám kurz? Pokud ano, jaký byl jeho průběh? *„Ano, prodělaly jsme kurz, bylo to 10 asi dvouhodinových lekcí. Na první hodinu nás přišlo poměrně hodně, paní Mirka nejdřív otestovala každého pejska a tady byl ten okamžik, kdy poznala z celoživotní práce s pejsky, že ten daný pejsek se k tomu hodí nebo ne. Celkem asi 2 nebyli přijati do kurzu. A nyní se vracím k té 3. otázce, neboť kurzu se zúčastnila různá plemena psů, od labradorů, zlatáků, kteří jsou pro tuto činnost nejvhodnější až po jorkšíry a různé „voříšky“. První hodiny jsme trénovali*

základní výcvik, následoval výcvik k pacientům. Až po poslední setkání v Oblastní nemocnici Mladá Boleslav, aby si zvykli pejskové na nemocniční pach. Zkoušky jsme složili 9. 8. 2014, bylo to na rok. 23. 8. 2015 jsme složily se Sindy opakovací zkoušky a od 10. 9. 2016 máme trvalý certifikát. “

7. Jaké jste zvolila cílové zařízení, které navštěvujete? *„Se Sindy jsme byly vycvičeny pro Klaudiánovu nemocnici v Mladé Boleslavi. “*

8. Máte nějaké cílové oddělení, popřípadě klienty? *„Já jsem se Sindy začínala hlavně u dětí v dětském centru nebo v dětské nemocnici, neboť Sindy děti má moc ráda, ona je k nim neskutečně klidná, hodná, pozorná a opatrně si bere z jejich ručiček pamlsky. Asi 3 roky jsem 1x za 14 dní chodila tady v Praze 9 k postiženým dětem do mateřské školky. Několikrát jsme byly na akcích za Klaudiánovu nemocnici v parku Štěpánka, taky v nemocnici na Mikulášské besídce, kdy jsme malým pacientům rozdávali sladkosti a párkrát jsme byli v LDN na Celně, kde jsme dělali radost starouškům. Vše skončilo v podstatě před dvěma lety kvůli covidu a nyní už, hlavně Sindy, je v podstatě v "důchodu" bohužel vše letí a věk pejsků taky. “*

9. Jak probíhá vaše hodina canisterapie? *“ Nejdřív se představíme, kdo jsme, a potom je to jiné u dětí. Ty si musí nejdřív na pejska zvyknout, nejdřív k němu dojít, potom pohladit, potom třeba dát tlapku dítěti, pak dát pamlsek a když vědí, že Sindy je hodná a klidná, tak pokračujeme, např. si na její břicho lehnou, nebo ji malé děti podlézají nebo jen tak se honí. Sindy má děti opravdu ráda a je k nim úžasná. U dospělých to šlo rychleji, pokud ji chtěli, tak si ji pohladili, dali pamlsek např. za podání tlapky, pomazlení Sindy, potom Sindy udělala třeba kotoul nebo poprosila a za vše dostala odměnu. Sindy lidi miluje, takže pro ni to nebyla povinnost, ale radost z této „práce“. “*

10. Myslíte si, že má canisterapie smysl? Proč? *„Určitě má smysl, a to velmi pozitivní, například pomáhá hlavně psychické stránce léčení. “*

11. Jaké změny na klientech pozorujete? Ať už pozitivní či negativní. *„Když pacienti jsou v nemocnici, tak jsou v určitém stresu. Pes, jak se všeobecně ví, tak odbourává stres a jenom pohlázení vyvolává u člověka velmi příjemné pocity, uvolnění, klid a samozřejmě radost ze změny. U dětí vyvolá vždy upřímný smích a velikou radost,*

že na chvíli mají kamarádku na hraní. A ty rozzářená očička, ty jsou největší odměnou pro nás, canisterapeuty.“

Příloha D – Respondentka Markéta Poušková

1. Jaké plemeno psa vlastníte? Kolik mu je let? *„Kavalír King Charles Španěl, 4,5 roku, fena a říkáme jí Sally.“*

2. Co vás přimělo začít s canisterapií? *„Vážná nemoc mojí maminky, které zjistili v roce 2016 rakovinu, když to s ní už nebylo dobré, pořídila jsem si Sallynku s tím, že až tu maminka nebude, tak chci naplňovat touto energií druhé lidi.“*

3. Myslíte si, že záleží na plemeni psa, který canisterapii vykonává? *„Na plemeni nezáleží, spíše, jakou má povahu a vztah k lidem.“*

4. Jak dlouho se canisterapii věnujete? *„1,5 roku, chtěla jsem začít už dříve, ale nebylo to možné, protože v době covidu se nekonalo žádné školení dobrovolníků.“*

5. Kde jste absolvovala canisterapeutické zkoušky? *„Bouda Praha.“*

6. Předcházel canisterapeutickým zkouškám kurz? Pokud ano, jaký byl jeho průběh? *„Ne“*

7. Jaké jste zvolila cílové zařízení, které navštěvujete? *„Seniory, nemocnice, protože pracuji na ranní směnu. Školky navštěvuji výjimečně.“*

8. Máte nějaké cílové oddělení, popřípadě klienty? *„Senioři v nemocnici.“*

9. Jak probíhá vaše hodina canisterapie? *„Klienti si povídají, hladí a mazlí Sallynku.“*

10. Myslíte si, že má canisterapie smysl? Proč? *„Určitě, jakákoliv návštěva zvířete zlepší psychiku pacienta, rozmluví ho to a rozhýbe ho to.“*

11. Jaké změny na klientech pozorujete? Ať už pozitivní či negativní. *„Spíše pozitivní – zlepšení psychiky, motoriky a pohyblivosti.“*